

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2013. május 8.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó részpontszámokat is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát **mindkét** feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
- ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a fela-

datait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elem-

nél a „*vagy*” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba:**
 - ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
 - ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont) a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba!

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért (egész számra kerekített) pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
1. Népvándorlás (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Nép	Terület sorszáma	Meghatározás betűjele
a) keleti gótok (osztrogótok)	4.	D
b) nyugati gótok (vizigótok)	1.	A
c) frankok	2.	E
d) vandálok	3.	B

2. Középkori mezőgazdaság (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Állítások	A	B	C	Egyik sem
a) Hozzájárult az igaerő növekedéséhez.		X		
b) Következménye volt az istállózó állattartás elterjedése.				X
c) Megjelenése összefüggésben állt a fémmezmunkálás fejlődésével.	X			
d) Két különböző évszakban elvetendő gabona termesztését tette lehetővé.			X	
e) A faluközösség szervezett együttműködését igényelte.			X	
f) Lehetővé tette a takarmánynövények széleskörű elterjedését.				X

3. Hunyadi Mátyás és a reneszánsz (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) Visegrád
- b) Buda
- c) humanizmus
- d) Szilézia
- e) Vitéz János
- f) Corvina / Corvinák (*Elfogadható még: corvina / corvinák / korvina / korvinák.*)
- g) Firenze
- h) Bécs

4. Angol gazdaság a XVI. században (Összesen 4 pont.)

a) (textil)manufaktúra (1 pont)

b) *Az alábbi – egymástól gondolatjellel elválasztott – lehetséges válaszok közül kettő fogadható el (bármely sorrendben):*

- A munkafolyamatot részekre bontották. / Munkamegosztást alkalmaztak. / A munkafolyamat egyes részeit különböző emberek végezték.
- Sok munkás dolgozott egy-egy üzemben. / Bér munkásokat alkalmaztak.
- Sok eszközzel dolgoztak az üzemben.

(*Más, tartalmilag azonos válaszok is elfogadhatóak.*) (Elemenként 1 pont, összesen 2 pont.)

c) C (0,5 pont)

d) A (0,5 pont)

5. Zrínyi Miklós (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 1664

b) I. Lipót

c) Kanizsa ostromát. (*Más, tartalmilag azonos válasz is elfogadható.*)

d) Nem támogatták. *vagy* Igyekeztek elkerülni a törökkel való összeütközést. (*Más helyes válasz is elfogadható.*)

6. Városiasodás a XIX. században (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

London: 1, 4, 5, 7, 8

Párizs: 2, 3, 6

*(A helyes válaszok eltérő sorrendben is elfogadhatók.)***7. Életmód és tömegkultúra (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)**

Állítás	Igaz	Hamis
a) Az előkelő hölgyek ruháik zömét már a divatüzletekben vásárolták, ahol elsősorban párizsi mintájú ruhákat árusítottak.		x
b) A délutáni étkezés divatja Magyarországon már nem Ausztria, hanem Anglia gasztronómiáját követte.	x	
c) Az öltözködés divatjában a századfordulón már generációs különbségek is jelentkeztek.	x	
d) A kor szépségideálja még azt sugallta, hogy a bőséges táplálkozás a társadalmi rang jele.		x
e) A kortársak tudatosan kezdték kerülni azt, hogy ruhadarabjaik egyértelműen jelezzék társadalmi helyzetüket.		x
f) Az előkelő társasági élet továbbra is kizárólag a magánházak szalonjaiban, az ún. „fogadónapokon” folyt.		x
g) A városi életben a gyalogos közlekedés nem számított méltóságon alulinak a magasabb társadalmi státuszúak körében sem.	x	
h) Az olcsó táblaüveg megjelenésével az üzleteket már nem csak a cégek, hanem a kirakatok is reklámozták.	x	

8. Bolsevik ideológia (Összesen 4 pont.)

a) 1917 (1 pont)

b) burzsoázia (tőkések, kapitalisták); proletariátus (munkások) (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont.)

c) proletárforradalom / bolsevik forradalom / bolsevik hatalomátvétel / októberi forradalom / szocialista forradalom. *(A „forradalom” önmagában nem fogadható el.)* (1 pont)

d) Marx (1 pont)

9. Gömbös Nemzeti Munkaterve (Összesen 4 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont, összesen 1,5 pont.)

Jog	Az idézet sorszáma
szabadverseny	5
egyesülési jog	4
véleménynyilvánítás szabadsága	3

b) C (0,5 pont)

c) A titkos választójog (szavazás) bevezetése (kiterjesztése). *(Elfogadható még: nyílt szavazás megszüntetése / választójogi reform.)* *(Csak szöveges válasz esetén adható pont.)* (1 pont)

d) Mussolini (1 pont)

10. Magyar történelmi alakok (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) Mindszenty József

b) Nagy Ferenc

c) Rákosi Mátyás

d) Kádár János

e) Nagy Imre

f) Szálasi Ferenc

11. Európai Unió (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Ország
a) Az EU négy legnagyobb gazdaságának egyike, és mind az agrártámogatások, mind a regionális segélyek terén kevesebbet kap a hasonló méretű országoknál.	Egyesült Királyság / Nagy-Britannia / Anglia
b) Állampolgárai járulnak hozzá fejenként a legnagyobb összeggel az EU költségvetéséhez.	Luxemburg
c) Az EU négy legnagyobb gazdaságának egyike, nettó befizetése elsősorban a nagymértékű agrártámogatások miatt alacsonyabb a hasonló méretű országokénál.	Franciaország
d) A 2003 előtt csatlakozott tagállamok közül az EU költségvetés legnagyobb haszonélvezője.	Görögország
e) A 2003 után csatlakozott tagállamok közül az egyetlen nettó befizető.	Ciprus
f) Az EU négy legnagyobb gazdaságának egyike, nettó befizetése elsősorban a nagymértékű regionális támogatások miatt alacsonyabb a hasonló méretű országokénál.	Olaszország
g) Azon 2003 előtt csatlakozott tagállamok közül, melyek az EU költségvetés haszonélvezői, az egyetlen nem dél-európai.	Írország
h) Az EU négy legnagyobb gazdaságának egyike, nettó befizetése több mint duplája a másik három nagy ország bármelyikének.	Németország

12. Magyarországi cigányság (Elemenként 1 pont, összesen 2 pont.)

a) (nyelvi) asszimiláció (*Elfogadható még: magyarosodás / beolvadás.*)

b) Többen használják anyanyelvként a magyart, mint amennyien magyarnak (és magyar cigánynak) vallják magukat. *vagy* Többen vallják magukat cigánynak, mint amennyien anyanyelvként használják a cigány nyelvet. (*Más, tartalmilag helyes válaszok is elfogadhatóak.*)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Céhes ipar

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a középkori céhes ipar jellemzőit mutatja be. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a céhek piacszabályzó szerepe).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a céhes ipar az érett középkorban / a középkor virágkorában, a városokban / Nyugat-Európában korábban, Közép-Európában később alakult ki.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. céh, ipar, mester(ség).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásrészletekben található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy a céhek szabályozták a munkaeszközök számát / a munkaidőt, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. korlátozták az áruk mennyiségét; biztosították az összes céhtag megélhetését; megakadályozták a céhtagok közti versenyt). T Rögzíti, hogy a céhek megszabták a felhasználható alapanyagot, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. ezzel biztosították, hogy jó minőségű áru készüljön).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a céhes ipar jellemző vonásait, és rávilágít a céhek működésére, valamint a korabeli gazdaságban (és társadalomban) betöltött szerepükre. T Rögzíti, hogy a céheket mesterségenként alapították, és tesz egy lényegi megállapítást gazdasági szerepükkel kapcsolatban (pl. fő céljuk az érdekvédelem volt; piacszabályozó szerepük volt). T Rögzíti, hogy egy munkafolyamatot egy ember csinált végig, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. ez magas szakértelmet kívánt; emiatt lassú volt a termelés); <i>vagy</i> rögzíti, hogy a céhen kívülieket kontároknak nevezték, és megállapítja, hogy igyekeztek kiszorítani őket. T Rögzíti, hogy a céhtagok a mesterek voltak, és tesz egy érdemi megállapítást velük kapcsolatban (pl. egy mestermunka / mesterremek elkészítése után váltak céhtaggá, tanulókat / legényeket / segédeket alkalmazhattak; korlátozták a mesterek / legények számát); <i>vagy</i> rögzíti a céhek működésének valamely további területét (pl. segítették az elhunyt mesterek családját; közösen vettek részt a város védelmében), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. nemcsak gazdasági szerepük volt; szociális feladatokat is elláttak).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Francia–Habsburg vetélkedés

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően ismerteti és elemzi a francia-Habsburg hatalmi vetélkedést. A válasz lényegre törően mutatja be a nagyhatalmi politika alapjait. Az elemzés feltárja az erőviszonyokban bekövetkezett eltolódást. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a harmincéves háború 1618–48 között zajlott, és érdemi megállapítást tesz a téma földrajzi vonatkozására (pl. spanyol gyarmatbirodalom; németalföldi és itáliai birtokok; közép-európai konfliktusok; jelentős csaták / békekötések helyszínei).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. állam, birodalom, hadsereg, béke. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmatbirodalom, abszolutizmus, nagyhatalom.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti valamelyik lényeges tény a spanyol hadsereggel kapcsolatban (pl. összehangolták a tűz- és szúrófegyverek használatát; alapos kiképzést kaptak; nagy volt a katonai fegyelem; katonai fölényben voltak sok más országgal / hadsereggel szemben), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Spanyolország folyamatosan háborúzott; a zsoldoshadsereg drága volt; az abszolút királyi hatalom támasza volt a hadsereg). T Rögzíti, hogy az amerikai nemesfém csak átáramlott Spanyolországon, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. elhibázott vámpolitikát folytattak; az árforradalom káros hatással volt a spanyol gazdaságra; nagyhatalmi költekezés jellemezte Spanyolországot; nem fejlődött az ipar). T Rögzíti, hogy Franciaország belépett a harmincéves háborúba a Habsburgok ellenfeleként, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a háború ezzel egyértelmű	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>francia–Habsburg vetélkedéssé alakult; ekkor már az osztrák Habsburgok voltak Franciaország fő ellenfelei; Spanyolország megszűnt katonai nagyhatalom lenni).</p> <p>T Rögzíti Franciaország területi növekedését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Franciaország a Rajna-vidéken / német területeken / a Habsburgok rovására terjeszkedett).</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a francia–Habsburg nagyhatalmi vetélkedés alapjait, és bemutatja annak lefolyását a XVII. században.</p> <p>T Rögzíti, hogy a XVII. század elején a Habsburg Spanyolország volt Európa vezető hatalma, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek alapja a spanyol gyarmatbirodalom jövedelme volt; Spanyolország Németalföldön és Itáliában is birtokokkal rendelkezett; a spanyol haderő szervezeti fölényben volt; ez összefüggött az abszolutizmus korai kiépülésével).</p> <p>T Rögzíti, hogy a Habsburgok fő ellenfele ebben a században (is) Franciaország volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Franciaország a Habsburg tartományoktól bekerítve érezte magát; Franciaország Európa legnépesebb állama volt; a vallásháborúk lezárulásával Franciaország megerősödött; kiépült a francia abszolutizmus; a Bourbon dinasztia / XIV. Lajos hódító politikát folytatott).</p> <p>T Rögzíti, hogy a harmincéves háborúban véget ért Spanyolország nagyhatalmi korszaka, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a spanyol gazdaság hanyatlott; Spanyolország katonai vereséget szenvedett Franciaországtól; Franciaország fő ellenfelévé az osztrák Habsburgok váltak).</p> <p>T Rögzíti, hogy az osztrák Habsburgok a Duna-medencében építettek ki birodalmat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. fő ellenfelük a Franciaországgal szövetséges Oszmán / Török Birodalom volt; tartományaikból egységes birodalmat igyekeztek kiépíteni).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. Nacionalizmus		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nacionalizmus jellemzőit és céljait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. kulturális és történelmi egység; nemzeti közösség; nemzetállam; összefonódás a liberalizmussal; forradalmiság).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a nacionalizmus a XIX. század első felében keletkezett / bontakozott ki Európában (és Amerikában).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. forradalom, nacionalizmus, liberalizmus, nemzet, nemzetállam.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít legalább kettőt a Mazzini által felsorolt, a nemzetet összetartó kapcsok közül (pl. közös nyelv és kultúra; közös terület; közös történelem), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nacionalizmus / nemzeti eszme lényege a nemzeti összetartozás-tudat; a nacionalizmus a nemzetet „öröktől” létezőnek tartotta; a nacionalizmusban nagy szerepe volt a „nemzeti dicsőségnek”; ezek a kapcsok vitathatóak). T Rögzíti a festmény valamely lényegi elemét (pl. a trikolor nemzeti jelkép; a forradalmárok képviselik a nemzet tagjait; a nőalak harcra hív / a szabadságot jelképezi), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a művészetek fontos szerepet játszottak a nemzeti eszme elterjedésében; a nemzeti eszme forradalmi volt; a nacionalizmus összekapcsolódott a szabadsággal / függetlenséggel).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a nacionalizmus főbb jellemzőit és céljait, valamint feltárja kapcsolatát a liberalizmussal. T Rögzíti, hogy a nacionalizmus a francia forradalom hatására (és ellenhatására) kialakult politikai eszme, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Franciaország egyszerre volt minta és ellenségkép; a nacionalizmus teremt meg a modern nemzetet; a nacionalizmus termékenyítő hatással volt a kultúrára). T Rögzíti, hogy a nacionalizmus célja a nemzetállam létrehozása volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez egyesítési vagy függetlenségi mozgalom képét ölthette; az államhatalmat a nemzettől és nem az uralkodótól eredeztette; a későbbiekben konfliktusokat okozott a nemzetek között). T Rögzíti, hogy a nacionalizmus a XIX. század első felében összefonódott a liberalizmussal, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. közös céljuk volt az állampolgárok /	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	nemzettársak jogegyenlősége; közös céljuk volt az alkotmányos állam / népszuverenitás / ellenőrzött hatalom; mindkettő forradalmi eszmének számított). <i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. Ipari forradalom Németországban (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a német ipari fellendülést mutatja be 1871 és 1914 között. Ismerteti az ipari fejlődés legfontosabb összetevőit. Bemutatja a német ipar fellendülésének az európai hatalmi erőviszonyokra gyakorolt hatását. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a tárgyalt korszak 1871-től 1914-ig tart, és utal a téma valamely térbeli jellemzőjére (pl. iparvidékek létrejötte; iparvárosok születése; Németország vezető szerepe a kontinensen).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. ipar, vasút, fellendülés / fejlődés, nagyhatalom. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. (második) ipari forradalom, iparvidék, nehézipar, gyár.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy lényegi adatot a vasúthálózattal kapcsolatban (pl. gyorsan épült ki; sűrű volt; többközpontú volt) és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban a forrás alapján (pl. az iparvidékek / iparvárosok körzetében épült ki a legsűrűbb hálózat; a vasútépítés ösztönzőleg hatott a gazdasági fejlődésre; az egyesítés után gyorsult fel a fejlődés; 1880-ra az ország majdnem egész területét behálózta). T Rögzíti a vastermelés gyors növekedését, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban a forrás alapján (pl. a XX. század elején felgyorsult a növekedés; a századfordulótól a német vastermelés meghaladta az angolt; mindvégig meghaladta a franciát).	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>T Rögzíti a forrás egy, a Ruhr-vidékre vonatkozó adatát (pl. az 1860-as évektől gyorsult fel fejlődése; az 1870-es években új szénbányákat tártak fel), és tesz egy megállapítást a Ruhr-vidék / a folyamat jelentőségére vonatkozóan (pl. a Ruhr-vidék Északnyugat-Európa legjelentősebb szénkitermelő központjává vált; a szén volt a legfontosabb energiaforrás; a kitermelés növekedése összefüggött a vasútépítéssel).</p> <p>T Rögzíti az ipari fejlődés egy összetevőjét a kép alapján (pl. iparvidékek jöttek létre; a Ruhr-vidék lett Németország legjelentősebb ipari központja; a Krupp-művek Európa egyik legnagyobb vas- és acélipari vállalata lett), és megemlíti ennek egy jellemzőjét vagy hatását a kép alapján (pl. egy helyre összpontosult a nyersanyag kitermelése és feldolgozása; jellemzőek voltak a nagyvállalatok; jelentős tőkekoncentráció ment végbe; nagymértékben átalakították a környezetet).</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgáló bemutatja a német ipar fejlődésének fő jellemzőit, és rávilágít annak politikai következményeire.</p> <p>T Rögzíti a gyors iparosodás tényét, és megállapítja, hogy ennek háttérében a második ipari forradalom kibontakozása állt.</p> <p>T Rögzíti, hogy a húzóágazat a nehézipar volt, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. Németország jelentős nyersanyagforrásokkal rendelkezett; megalapozta a hadiipar fejlődését; fellendülésében szerepe volt Elzász-Lotharingia megszerzésének).</p> <p>T Rögzíti a második ipari forradalom valamely német találmányának nevét (pl. Siemens-féle kohászati eljárás; robbanómotor / autó, zeppelin), és bemutatja jelentőségét (pl. rosszabb minőségű vasérc feldolgozását is lehetővé tette; új lehetőségeket nyitott a közlekedés terén).</p> <p>T Rögzíti Németország hatalmi politikában betöltött szerepének valamely elemét (pl. új nagyhatalom született Európában; Nagy-Britannia versenytársává vált) és megállapítja ennek egy következményét (pl. felborult az addigi hatalmi egyensúly; Németország agresszív gyarmatosításba kezdett).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Török elleni védekezés		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a törökök elleni védekezés pénzügyi és szervezeti hátterét mutatja be a XVI. század második felének Magyar Királyságában. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az udvar és a rendek szerepe a védekezésben).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Magyar Királyság a Habsburg Birodalom része volt / a Habsburgok uralma alatt áll <i> vagy utal a végvárak / főkapitányságok elhelyezkedésére. Utal arra, hogy ez a három részre szakadt országnak / a török hódításnak a kora.</i>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. végvár, védekezés, udvar, rendek.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy tény a törökök elleni védekezés pénzügyi hátterével kapcsolatban a forrásrészletek alapján (pl. a Német-római Császárság rendjei és a többi Habsburg tartomány is részt vállalt a pénzügyi támogatásból; a Habsburgok kiterjedt birodalmukra támaszkodva jelentős összegeket teremtettek elő a védekezésre), és tesz egy érdemi megállapítást ennek egy okára / következményére / összetevőjére vonatkozóan (pl. a Habsburgoknak érdekében állt a török terjeszkedés feltartóztatása; Európában a „kereszténység védőbástyájaként” tekintettek Magyarországra; a magyar rendeket az udvarral való együttműködésre ösztönözte a pénzügyi támogatás; a magyar rendek a bécsi udvar segítsége nélkül nem tudták volna fenntartani a végvárakat). T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a jobbágyok ingyenmunkájával akarták megerősíteni a várakat), és megállapítja, hogy a magyar rendek is lépéseket tettek a törökök elleni védekezés érdekében.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a törökök elleni védekezés érdekében tett lépéseket, és rávilágít ezek jelentőségére, következményeire. T Rögzít egy tény a Habsburg–török erőviszonyokkal kapcsolatban (pl. erőegyensúly alakult ki a két hatalom közt; a korszakban lezárult a török terjeszkedés; a Habsburgok védekezésre rendezkedtek be; a további török terjeszkedést több körülmény is akadályozta), és megállapítja, hogy Magyarország ütközőterületté vált a két birodalom közt; <i> vagy rögzíti, hogy a korszakra jellemzőek a várháborúk, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a várvédők előnyösebb helyzetben voltak; a várakat magyar és külföldi katonák védték).</i>	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	<p>T Rögzíti, hogy a korszakban kiépült egy új végvárrendszer, és megemlíti legalább kettőt ennek várai közül (pl. Eger, Győr, Kanizsa) <i>vagy</i> tesz egy megállapítást valamely jellegzetességére vonatkozóan (pl. a legnagyobb várak kővárak voltak; új bástyatípusok jelentek meg; fontos szerepet kaptak az itáliai hadmérnökök; kb. 100 erődített helyből állt a végvárrendszer; 15–20 ezer katona szolgált a végeken).</p> <p>T Rögzíti a katonai igazgatás valamely elemét (pl. Udvari Haditanács; főkapitányságok), és tesz egy érdemi megállapítást valamelyikkel kapcsolatban (pl. az Udvari Haditanács hatásköre az egész birodalomra kiterjedt; a főkapitányságok egy-egy nagyobb vár köré szerveződtek).</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Anjou-kori magyar társadalom

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	<p>A vizsgázó alapvetően az Anjou-kori magyar társadalom csoportjait ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a korban bekövetkezett jogi és anyagi változásokat.</p> <p>Az elemzés feltárja a nemesség és a jobbágyság egységesülésének folyamatát.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Károly Róbert 1301/1308–1342, I. Lajos pedig 1342–82 között uralkodott Magyarországon <i>vagy</i> említi az 1351. évi törvénykezést és az egyik uralkodó nevét adja meg uralkodási évszámmal.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. társadalom, nemes, jobbágy, kiváltság.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Aranybulla, szabad királyi város, mezőváros, báró, kilenced, ősiség, familiaritás.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti az ún. ősiség törvényét (örökölt nemesi birtok elidegeníthetlensége), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez az Aranybulla módosítását jelenti; oka a köznemesi birtokállomány védelme / a királyra háramló birtokok mennyiségének növelése).</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>T Rögzíti az egy és ugyanazon nemesség törvényét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a melléktartományokban élő nemesség egyenjogúságát jelenti; ezt később a bárók és a köznemesség egyenjogúságaként értelmezték; ezzel zárul a jogilag egységes nemesség kialakulása; ez a gyakorlatban csak korlátozottan érvényesült).</p> <p>T Rögzíti a kilenced bevezetését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez egységesíti a földesúrnak járó jobbágyi terheket; ezzel zárul az egységes jobbágyság kialakulása; oka a bárói birtokokra való jobbágyköltözés csökkentése).</p> <p>T Rögzíti a nemesség birtokméret szerinti differenciálódását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kialakult a familiáris viszony; ez megkérdőjelezi a jogi egyenjogúság érvényesülését; a nemesség tömegei csak szerény birtokkal rendelkeznek).</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja az Anjou-kori magyar társadalom csoportjainak helyzetét, és bemutatja a bekövetkezett változásokat.</p> <p>T Rögzíti, hogy a társadalom elitjét a bárók (és a főpapok) alkották, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. honorbirtokokkal rendelkeztek; saját bandériumuk volt / zászlósurak voltak; országos méltóságokat viseltek; kiépítették a familiáris viszonyt; új elit alakult ki).</p> <p>T Rögzíti a (köz)nemesség renddé szerveződését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megerősítették az Aranybullában foglalt kiváltságokat; felsorolja / jellemzi a kiváltságokat; kialakult a familiáris viszony).</p> <p>T Rögzíti a városiasodás és a polgárság gyarapodásának tényét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felsorolja / jellemzi a várostípusokat; a bányavárosok száma gyarapodott; Károly Róbert városfejlesztő politikát folytatott; a városiasodás elmaradt Nyugat-Európától; a polgárság jelentős része külföldi származású volt).</p> <p>T Rögzíti, hogy a társadalom zömét a jobbágyság tette ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felsorolja / jellemzi a jobbágyi jogokat és köteleességeket; jelentős mezővárosi fejlődés következett be; a jobbágyság nem vált renddé).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. Ratio Educationis		(rövid)
Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Ratio Educationis célkitűzéseit, rendelkezéseit és hatását mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. felvilágosult abszolutista rendelet; iskolaszervezet kiépítése; állami oktatásirányítás).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Ratio Educationist 1777-ben adták ki, és említi, hogy a rendelet Magyarországra vonatkozott / Magyarország a Habsburg Birodalom része.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. állam, egyház, oktatás, rendelet, felvilágosult abszolutizmus.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy lényeges tény a forrás első szakasza alapján (pl. a rendelet az ország minden lakosára nyelvi / vallási / társadalmi különbség nélkül kiterjedt; különböző iskolák felállítását írta elő), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az oktatás felügyeletét / szabályozását uralkodói feladatnak tekinti; a felvilágosodás hatását mutatja). T Rögzít egy lényeges tény a forrás második szakasza alapján (pl. a mezőgazdasághoz igazították a tanítás idejét; buzdít az iskolába járásra; célja a parasztság iskoláztatása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rendelet nem ír elő tankötelezettséget; a tankötelezettséghez nem is volt elegendő iskola; elemzi az iskolába járás nehézségeit).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a Ratio Educationis főbb rendelkezéseit, valamint feltárja céljait és hatását. T Rögzíti, hogy a Ratio Educationist Mária Terézia vezette be, és megállapítja, hogy a rendelet a felvilágosult abszolutizmus szellemében született. T Rögzíti, hogy a rendelet szabályozza az iskolatípusokat / oktatásszerkezetet, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez az első egységes oktatási rendszer Magyarországon; ezzel az állam ellenőrzi a zömében egyházi fenntartású iskolákat; ezáltal meghatározza a tananyagot / tanári képzés feltételeit / iskolák költségvetését). T Rögzíti a rendelet valamelyik érdemi célkitűzését (pl. általános műveltség fejlesztése; vallásos / erkölcsi nevelés; hűséges alattvalók nevelése; praktikus ismeretek oktatása), és lényegi megállapítást tesz a hatásáról (pl. az állam nem vette át az iskolafenntartást; terjedt az iskolázottság / csökkent az analfabétizmus; praktikus ismereteket oktattak; buzdít a német / nem buzdít a magyar nyelv oktatására).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. Nemzetiségek a dualizmus korában (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori magyarországi nemzetiségi viszonyokat mutatja be. Ismerteti a nemzetiségek arányának változását a korszakban, valamint jogi helyzetüket. Bemutatja a magyar kormány nemzetiségi politikáját és a nemzetiségek törekvéseit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a dualizmus korának időbeli határait (1867–1918), és rögzíti a nemzetiségi viszonyok valamely területi jellemzőjét (pl. a nemzetiségek többsége az ország peremterületein lakott; a magyar többségű területek az ország belső részein helyezkedtek el), vagy utal arra, hogy Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. nemzetiség, törvény, jog, arány. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. asszimiláció, autonómia, kivándorlás, nacionalizmus, nemzetiségi törvény.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a kivándorlók etnikai megoszlásának valamely lényegi jellemzőjét (pl. többségük nemzetiségi volt; a kivándorlóknak csak a harmada volt magyar), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemzetiségek aránya a kivándorlók közt magasabb volt, mint a teljes népességben; a magyarok aránya a kivándorlók közt alacsonyabb volt, mint a teljes népességben; a nemzetiségek átlagos életszínvonala alacsonyabb volt a magyarokénál; a legtöbben a hegyvidéki területekről vándoroltak ki). T Rögzíti a nemzetiségi törvény idézett részeinek valamely lényegi elemét (pl. az alsó fokú oktatásban / a helyi közigazgatásban engedte a nemzetiségi nyelvhasználatot), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. érvényesültek a liberális elvek; a korabeli viszonyok közt példaértékű volt; továbbra is a magyar maradt az egyedüli államnyelv).	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>T Rögzíti, hogy a Lex Apponyi a nemzetiségi iskolákban kötelezővé tette a magyar nyelv tanítását, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. célja az volt, hogy a nemzetiségi lakosok is használni tudják az államnyelvet; elősegítette [volna] az asszimilációt; csekély eredménnyel járt).</p> <p>T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a nemzetiségi törvényben biztosított jogok nem elégítették ki a románokat; követeléseik közt megjelent a területi autonómia gondolata; a kormányzat büntetőjogi eszközökkel lépett fel ellenük; Ferenc József érdemben nem foglalkozott sérelmeikkel), és tesz egy megállapítást a magyar kormányzat / Ferenc József álláspontjával vagy magatartásával kapcsolatban (pl. a magyar kormány számára elfogadhatatlanok voltak a követelések; az uralkodó magyar belügynek tekintette a kérdést).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja a nemzetiségi viszonyokat és törekvéseket, és rávilágít arra, hogyan kezelte ezeket a magyar kormányzat.</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarország többnemzetiségű / soknemzetiségű ország volt, és felsorol legalább öt nemzetiséget <i>vagy</i> megállapítja, hogy a nemzetiségi konfliktusok hátterében a nacionalizmus állt.</p> <p>T Rögzíti, hogy a korszakban a magyarok aránya nőtt, és megemlíti ennek valamely (forrásokban nem szereplő) okát (pl. jelentős mértékű volt az asszimiláció; a magyarok körében magasabb volt a természetes szaporulat).</p> <p>T Rögzíti a magyar nemzetiségi politika egy alapvető összetevőjét (pl. a magyar kormányzat az „egy politikai nemzet” elvét vallotta; a magyar kormányzat politikáját nemzetállami törekvések jellemezték; a magyar vezetőréteg a kiegyezéssel biztosította a nemzetiségek feletti uralmát), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. nem bővítették a nemzetiségi jogokat; bíztak a [békés] asszimilációban).</p> <p>T Rögzíti, hogy a nemzetiségek egy része elégedetlen volt a magyar kormányok nemzetiségi politikájával, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. esetenként tiltakoztak az őket hátrányosan érintő intézkedések ellen; nemzeti egyenjogúságot követeltek; anyaországaik bátorították őket; szorgalmazták az ország föderatív átalakítását; a korszak végén már az elszakadás gondolata is felmerült); <i>vagy</i> rögzíti a horvát kiegyezés tényét, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. belső autonómiát biztosított a horvátoknak; a horvátok a többi nemzetiséghez képest különleges helyzetbe kerültek).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Antiszemitizmus (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az antiszemitizmus térnyerését mutatja be az 1920-30-as évek Magyarországon. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. bűnbakképzés Trianonért és a Tanácsköztársaságért; zsidó „térfoglalás” képzete; zsidótörvények logikája).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Érvelése utal a téma szempontjából meghatározó magyarországi események időrendjére (legalább kettőt említ az alábbiak közül: első világháború, forradalmak, trianoni béke, zsidótörvények) és utal a térségben erősödő német befolyásra / Magyarország geopolitikai helyzetére.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. antiszemitizmus, fajelmélet, forradalom, numerus clausus, zsidótörvények.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy Gömbös Gyula összefüggést látott a zsidók aránya és a háborús siker / kudarc (ill. a forradalmak) között, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a bűnbakképzés érvényesült; ez a német „tördőfés-elmélet” átvétele; hivatkoztak a zsidó származású forradalmi vezetőkre). T Rögzíti, hogy Gömbös a zsidóság magyarság feletti hatalomátvételét vizionálta, ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez fajelmélet hatását mutatja; megjelölt a zsidó kulturális / gazdasági befolyás veszélyének képzete; miniszterelnökként részben felülvizsgálta nézeteit).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja az antiszemitizmus főbb érveit, valamint feltárja jogi következményeit. T Rögzíti a numerus clausus lényegét (pl. a zsidók továbbtanulását korlátozta; a keresztény középosztályt akarta hivatalhoz / értelmiségi pályához juttatni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvény még	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	<p>nem nevesíti a zsidóságot; később módosították; okként a zsidóság értelmiségen belüli jelentős arányát nevezték meg).</p> <p>T Rögzíti az első zsidótörvény lényegét (értelmiségi pályákon a zsidóság arányának 20%-ra csökkentése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvény vallási alapon határozta meg a zsidóságot; okként a zsidóság értelmiségen belüli jelentős arányát nevezték meg; már a náci Németország hatása is érezhető volt).</p> <p>T Rögzíti a második zsidótörvény lényegét (értelmiségi és gazdasági pályákon a zsidóság arányának 6%-ra csökkentése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvény már faji alapon határozta meg a zsidóságot; okként a zsidóságnak a gazdasági életen belüli jelentős arányát nevezték meg; ezt további, zsidókat korlátozó jogszabályok követték a háború alatt).</p>	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. Rákosi-korszak

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Rákosi-korszak politikai rendszerének jellemzőit mutatja be.</p> <p>Ismerteti a rendszer működésének fő elemeit.</p> <p>Bemutatja a megfélemlítés jellemző eszközeit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a Rákosi-korszak időbeli határait (1948/1949–1953/1956), és utal arra, hogy Magyarország a szovjet tömb tagja volt <i>vagy</i> a rendszer a szovjet mintát másolta.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. párt, alkotmány, diktatúra, rendelet.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. egypártrendszer / pártállam / tanácsrendszer, terror, internálás.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a vezetők hatalmukat a dolgozó néptől eredeztették; fő célul a szocializmus építését tűzték ki; az alkotmány szerint a munkásosztály vezette az államot), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>összefüggésben (pl. új alkotmányt vezettek be; az államforma Népköztársaság lett; az alkotmány egyes elemei a gyakorlatban nem érvényesültek).</p> <p>T Rögzít egy tény az Elnöki Tanács szerepköréről a forrás alapján (pl. átvehette az országgyűlés jogkörét; törvényerejű rendeleteket alkothattott), és értékeli ezt a tény (pl. a törvényhozó hatalom szerepe formálissá vált; a rendeleti kormányzás a diktatúra jellemzője).</p> <p>T Rögzít egy érdemi tény a forrás alapján (pl. szobrok készültek Rákosiról; Rákosi 60. születésnapját országsszerte ünneplés kísérte), és megállapítja, hogy a rendszerre jellemző volt a személyi kultusz.</p> <p>T Rögzíti a megfélemlítés valamely jellemzőjét a forrás alapján (pl. fő végrehajtó szerve az ÁVH volt; törvényes eljárás nélkül elvittek / eltávolítottak tisztségükből embereket; az áldozatokat megkínózták; a megfélemlítést a párt funkcionáriusaival szemben is alkalmazták; az egyes emberek teljesen kiszolgáltatottak voltak a hatalommal szemben), és megállapítja, hogy a rendszerre jellemző volt a terror.</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó a politikai rendszer fő elemeit és a megfélemlítés eszközeit ismerteti, és rávilágít működésükre.</p> <p>T Rögzíti, hogy a Rákosi korszakban egypárti diktatúra / pártállami rendszer épült ki, és tesz egy lényegi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a Magyar Dolgozók Pártjának vezetői irányították az országot; ténylegesen a pártfőtitkár kezében volt a hatalom; az állampárton kívül más párt nem működött; nem működhettek a párttól független társadalmi szervezetek; nem érvényesültek az alapvető emberi jogok).</p> <p>T Rögzíti az államhatalom valamely legfelsőbb szervének (a forrásban nem szereplő) feladatkörét (pl. az államfői hatalmat az Elnöki Tanács gyakorolta; a kormányt minisztertanácsnak nevezték), és tesz egy érdemi megállapítást működésükkel, szerepükkel kapcsolatban (pl. az Elnöki Tanács tagjait az országgyűlés választotta; a minisztertanács és tagjai rendeleteket adhattak ki; megszűnt a köztársasági elnöki tisztség).</p> <p>T Rögzít egy lényegi változást a közigazgatással / az igazságszolgáltatással kapcsolatban (pl. a tanácsrendszer létrejötte; a Legfelsőbb Bíróság létrehozása) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a tanácsok a településeket és a megyéket irányították; a tanácsok a helyi érdekek érvényesítése helyett pártutasításokat hajtottak végre; nem érvényesült a bírói függetlenség elve).</p> <p>T Rögzíti a megfélemlítésnek egy – a forrásban nem szereplő – eszközét (pl. internálások; kényszermunka; koncepciós perek), és hoz egy konkrét példát valamelyikre (pl. Rajk-per; recski munkatábor) vagy megemlíti működésük egy jellemzőjét (pl. koholt vádak / hamis bizonyítékok alapján politikai okokból ítélték el embereket; sokak számára kényszerlakhelyet jelöltek ki; sokakat a Horthy-rendszerben</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

	betöltött tisztségük miatt telepítettek ki; le akartak számolni az „osztályellenségekkel”). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, adatok, grafikon) lelőhelyei:

2. feladat: Jakab György: A középkor világa.

4. feladat: Lőrinc László: A kora újkor

12. feladat: Dupcsik Csaba: A magyarországi cigányság története

16. feladat:

térképek és kép: lupogym1.wordpress.com

grafikon: Száray Miklós: Történelem III.

grafikon: Norman J. Pounds: Európa történeti földrajza

22. feladat: http://lici-hicetnunc.blogspot.hu/2012_02_12_archive.htm